

Земельні ресурси: значення та охорона

Земельні ресурси відіграють ключову роль у житті людства та функціонуванні екосистем планети. Ця лекція розкриває важливість земельних ресурсів, їх використання та необхідність охорони для забезпечення сталого розвитку.

Визначення земельних ресурсів

1 Частина земельного фонду

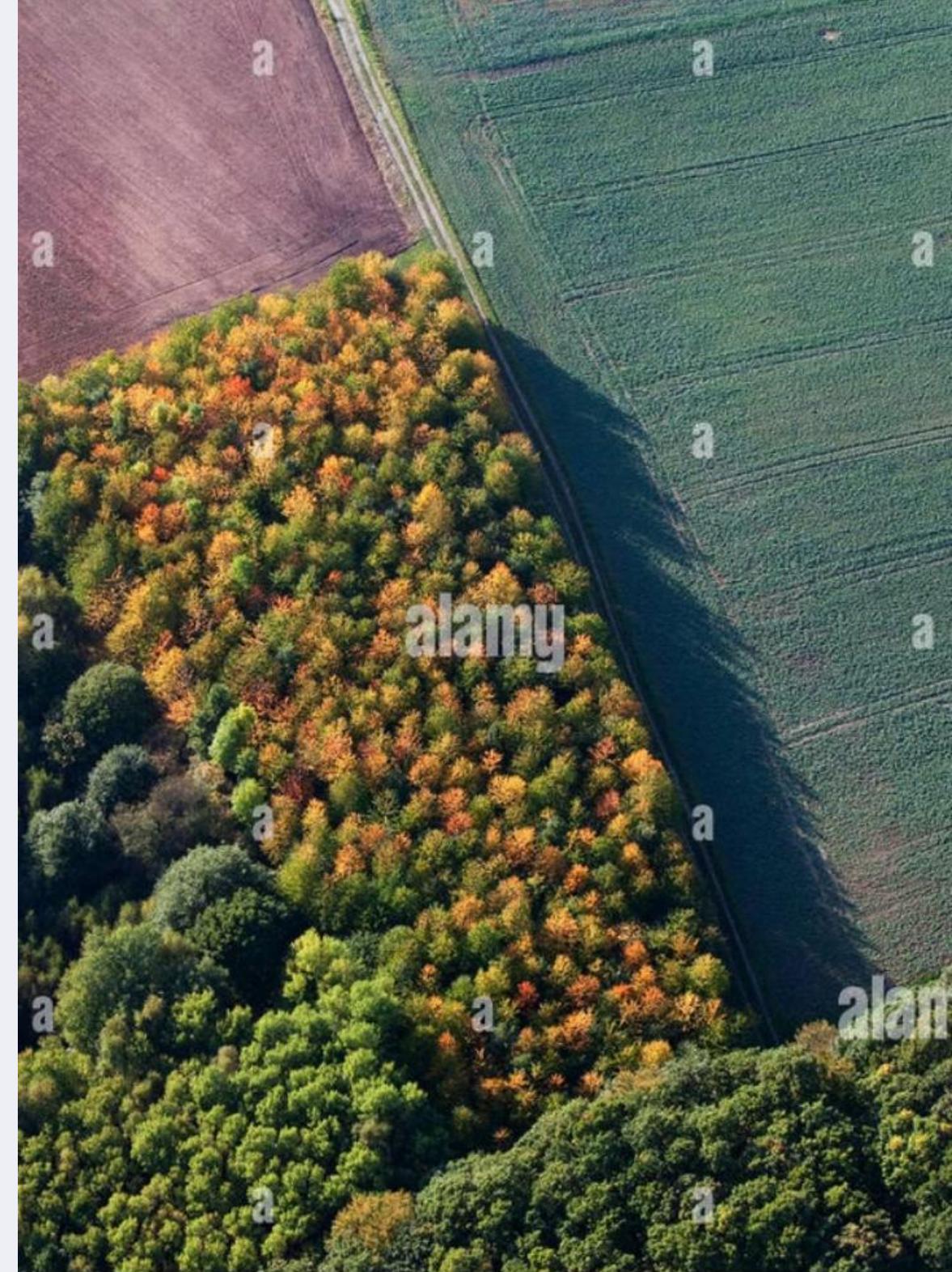
Земельні ресурси - це частина земельного фонду, яка може бути використана в народному господарстві.

3 Засіб виробництва

Основний засіб виробництва в сільському та лісовому господарстві.

2 Природний ресурс

Сукупний природний ресурс поверхні суші як просторового базису розселення та господарської діяльності.

Актуальність охорони земель

Охорона та раціональне використання земель набуває все більшої актуальності через зростання антропогенного впливу. Проблеми взаємодії людини з навколишнім середовищем виходять на передній план, змінюючи світ та загрожуючи звичному існуванню людини.

Незважаючи на відсутність практичних кроків до зменшення антропогенного впливу, відбувся переворот у мисленні людини щодо ставлення до природи. Зараз є чітке розуміння необхідності переходу від споживацького використання ресурсів до раціонального та бережливого ставлення.

Перешкоди для раціонального використання

Економічне змагання

- 1 Постійне змагання держав світу за економічне лідерство вимагає збільшення промислового виробництва.

Нехтування правилами

- 2 У боротьбі за прибуток держави та бізнес нехтують елементарними правилами збереження природного середовища.

Втрата продуктивності

- 3 Для земель це обертається втратою продуктивності та деградацією.

Зміна середовища

- 4 Людина поступово змінює природне середовище, створюючи недосконалий та іноді небезпечний матеріальний світ.

Земля як складовий елемент екосистеми

Середовище для життя

Земля виступає середовищем для життя різноманітних організмів.

1

2

Джерело продуктів

Земля дає продукти харчування та ресурси для людства.

Унікальне середовище

Земля є унікальним природним середовищем, яке потребує обережного ставлення.

4

3

Обмежений ресурс

Обсяг земельних ресурсів є обмеженим і не може бути відтворений.

Важливість охорони земель

Вичерпність ресурсів

Природні ресурси планети є вичерпними, а людство цілком залежить від запасів цих ресурсів.

Постійний орієнтир

Охорона земель незалежно від їхнього цільового призначення повинна стати постійним орієнтиром для людства.

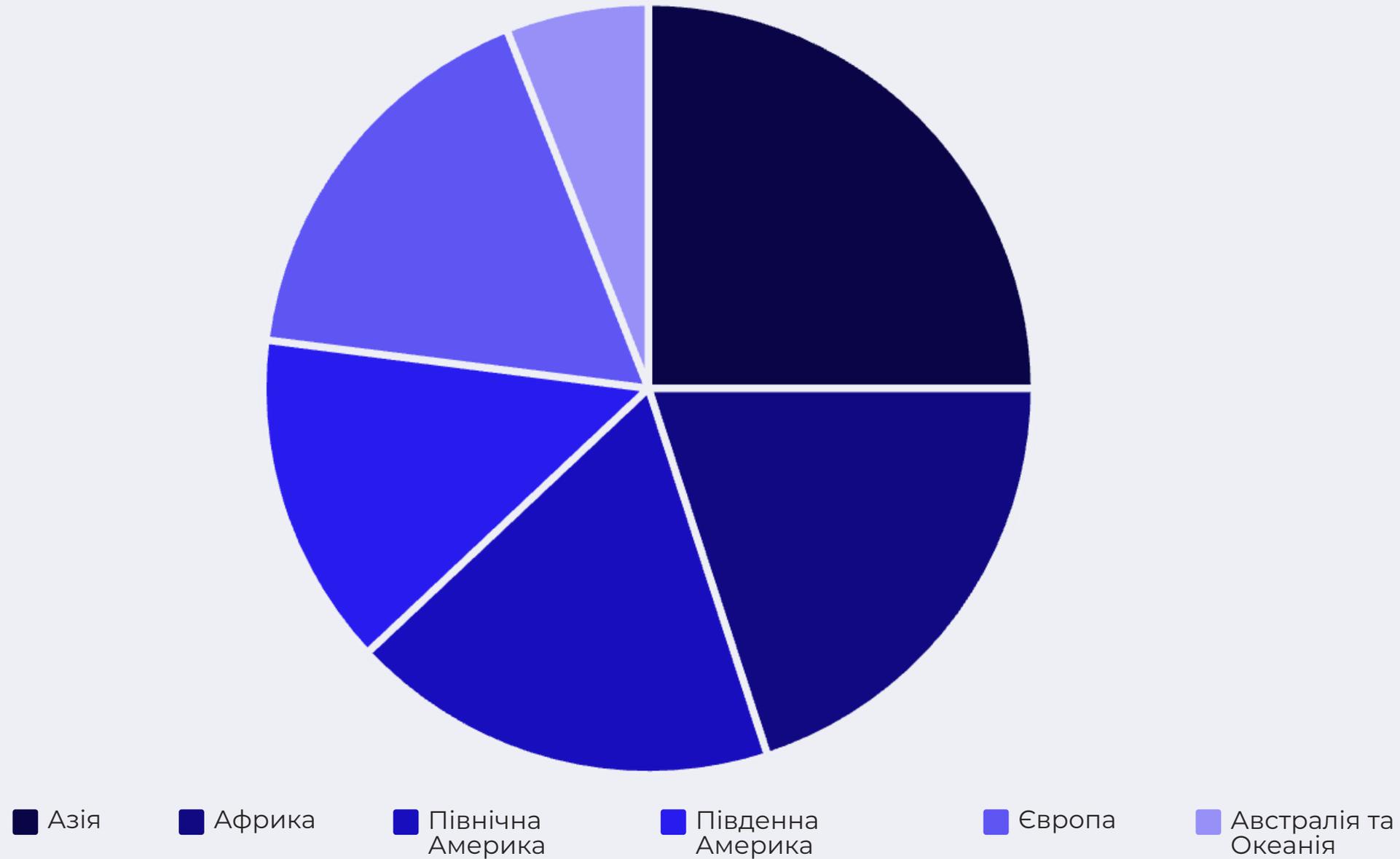
Екологічний стан

Людство залежить від екологічного стану оточуючого середовища.

Майбутнє життя

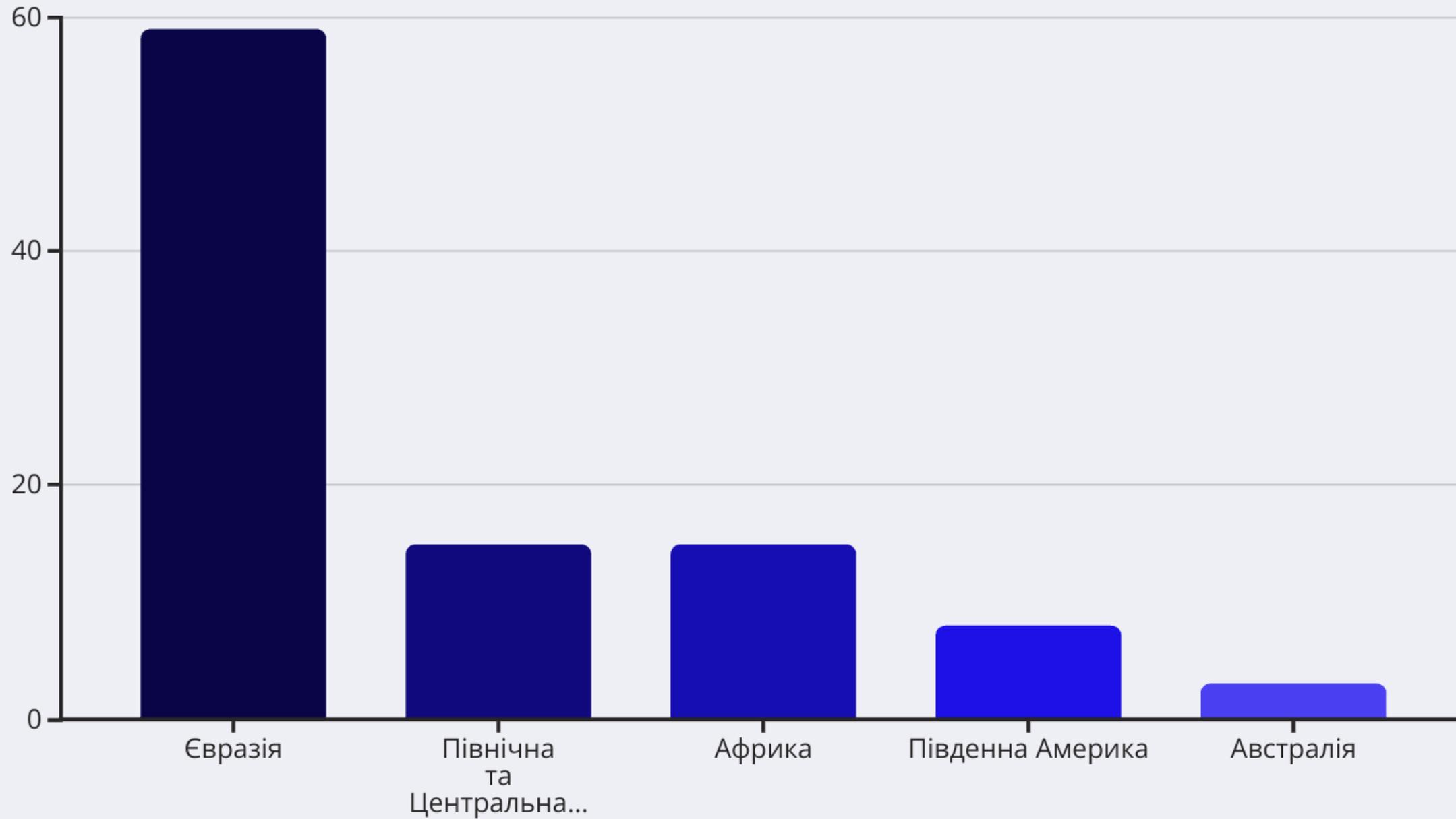
Від раціонального використання природних багатств залежить наше подальше життя.

Єдиний земельний фонд планети

Земельний фонд планети становить 13 400 млн га. Найбільша його частка (25%) припадає на Азію, найменша (6%) – на Австралію та Океанію. Найбільша частка пасовищ припадає на Африку (24%).

Розподіл орних земель

Країни та регіони неоднаково забезпечені земельними ресурсами, особливо це стосується сільськогосподарських земель. Більша частина (80%) світової ріллі розміщена в посушливій зоні.

Значення земельних ресурсів

Компонент середовища

Земельні ресурси є компонентами оточуючого середовища та місцем існування людини.

Засіб виробництва

Земля є засобом виробництва і джерелом задоволення потреб людини.

Біосферна роль

Земля відіграє найважливішу загальнобіосферну роль і є основою функціонування атмосфери, гідросфери та інших сфер.

Земельні ресурси разом з іншими природними ресурсами (лісовими, водними, мінеральними, кліматичними) мають активну участь у суспільному виробництві.

Роль землі в розвитку держав

1

Багатогалузева промисловість

Основа для розвитку різних галузей промисловості

2

Розвинуте сільське господарство

Ключовий фактор для аграрного сектору

3

Розгалужена транспортна мережа

Базис для створення інфраструктури

4

Потужний потенціал держав

Фундамент для економічного розвитку

Саме створення потужного потенціалу багатьох держав, що представлений багатогалузевою промисловістю, розвинутим сільським господарством, розгалуженою транспортною мережею людство зобов'язане землі.

Земля в аграрному секторі

1

Головний засіб виробництва

Земля є основним ресурсом у сільському господарстві

2

Визначає ефективність виробництва

Якість земель впливає на продуктивність аграрного сектору

3

Вирішення продовольчої проблеми

Від земельних ресурсів залежить забезпечення продовольчої безпеки

4

Продуктивність праці

Якість земель визначає ефективність роботи в аграрній сфері

Еволюція використання земельних ресурсів

1

Палеоліт

Щільність населення була надзвичайно низькою - менше однієї людини на 3 км кв.

2

Неоліт (10-12 тис. років тому)

Поступове зростання кількості населення, збільшення його щільності, зародження господарської діяльності.

3

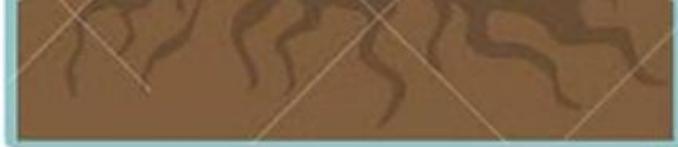
Початок землеробства (9-10 тис. років тому)

Людство почало використовувати землю як засіб праці.

4

Сучасність

Інтенсивне використання земельних ресурсів у всіх аспектах життєдіяльності.

Planting a new forest.
Tree roots bind soil

the ocean annually

Effective irrigation of
sown areas

Зміни у площі придатних земель

4.5 млрд.га

Початкова площа

До початку сільськогосподарського використання, площа придатних для обробітку родючих земель становила близько 4,5 млрд. га.

2.5 млрд. га

Сучасна площа

На сьогодні світовий фонд придатних для сільськогосподарського використання земель становить лише 2,5 млрд. га.

2 млрд. га

Втрачено

За 10 тис. років використання людиною земельних ресурсів, площа придатних земель зменшилася на 2 млрд. га.

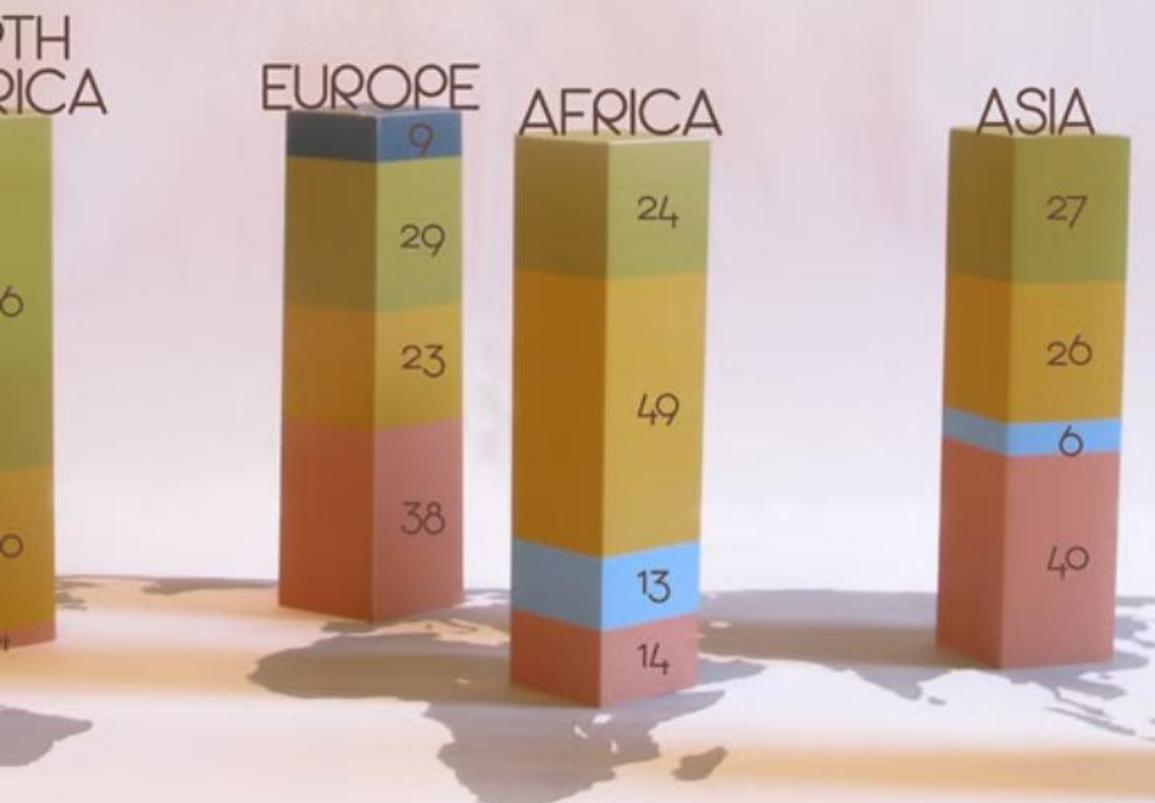
20 тис. га

Щорічні втрати

Людство щорічно втрачало в середньому приблизно 20 тис. га продуктивних земель.

CAUSES OF DEGRADATION

(categories not shown in a region)

Причини втрати продуктивних земель

Опустелювання

1

Переважає частина нинішніх пустель є наслідком господарської діяльності людини.

Нераціональне використання

2

Людина не завжди обдуманно та раціонально використовувала й обробляла землю.

Промислова діяльність

3

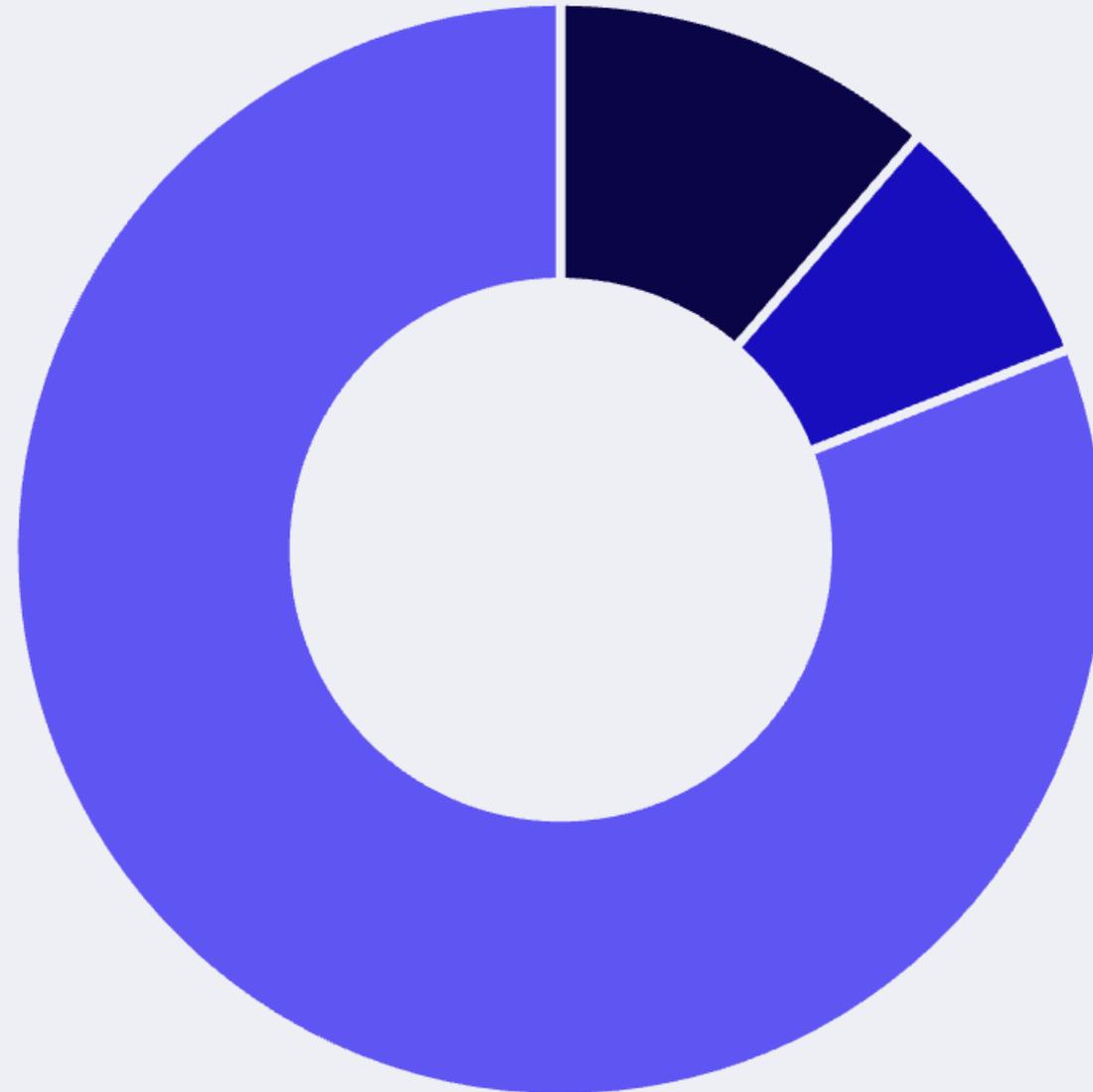
Землі зруйновані гірничими розробками, кар'єрами, відвалами та промисловими відходами.

Урбанізація

4

Розширення міст та інфраструктури призводить до втрати сільськогосподарських земель.

Сучасний стан земельних ресурсів

■ Використовувана рілля ■ Невикористовуваний резерв ■ Інші землі

З 2,5 млрд. га загальносвітового фонду орнопридатних земель на сьогодні під ріллею використовується 1,5 млрд. га, а невикористовуваний резерв земельних ресурсів становить 1,0 млрд. га. Проте, це не кращі за якістю землі.

Характеристика резервних земель

Піщані землі

Низька родючість, потребують значних зусиль для покращення.

Глинисті землі

Важкі для обробітку, вимагають спеціальних агротехнічних заходів.

Кам'янисті землі

Потребують значних витрат на розчищення та меліорацію.

Засолені землі

Вимагають складних і дорогих меліоративних заходів.

У резервному фонді залишилися переважно піщані, глинисті, кам'янисті, засолені, надмірно або недостатньо зволожені землі, які потребують значних інвестицій для введення в сільськогосподарський обіг.

LANDFORM TYPES

land

Lake

Ocean

desert

Waterfall

River

Hills

Mountains

Volcano

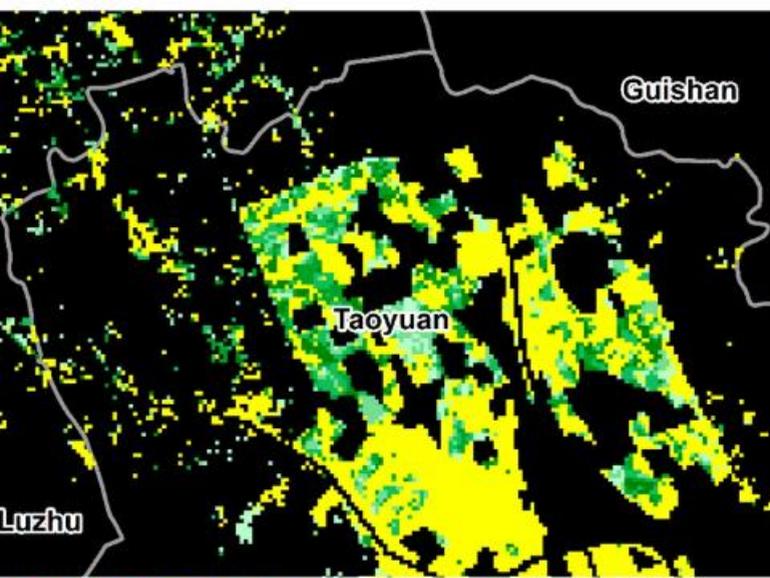
Glacier

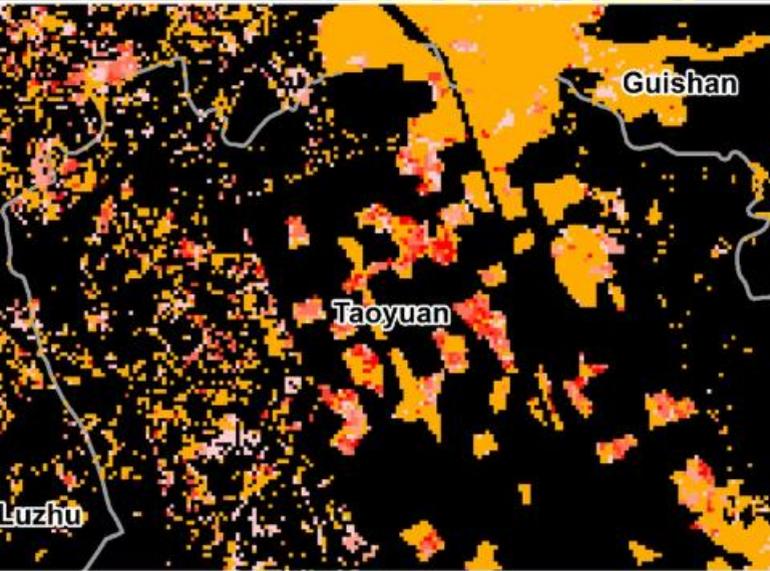
Canyon

Plain

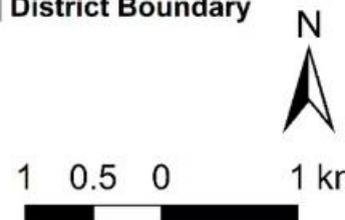
- No Change Residential
- 1990 – 1995
- 1996 – 2000
- 2001 – 2005
- 2006 – 2010
- 2011 – 2016
- District Boundary

- No Change Employment
- 1990 – 1995
- 1996 – 2000
- 2001 – 2005
- 2006 – 2010
- 2011 – 2016
- District Boundary

- No Change Transportatic
- 1990 – 1995
- 1996 – 2000
- 2001 – 2005
- 2006 – 2010
- 2011 – 2016
- District Boundary

Сучасні тенденції втрат земельних ресурсів

15 млн.га

Щорічні втрати

На сьогоднішньому етапі незворотні втрати продуктивних сільськогосподарських угідь становлять у середньому 15 млн. га на рік.

80млн.чол.

Приріст населення

Населення нашої планети щорічно зростає на 70-80 млн. чоловік.

0.3га

Потреба на людину

Для кожної людини за середньосвітовою нормою потрібно 0,3 га для виробництва продуктів харчування та 0,09 га для будівництва житла.

Прогноз щодо земельних ресурсів

1

Сьогодні

Поточний стан земельних ресурсів та темпи їх використання.

2

Найближчі 20 років

Продовження інтенсивного використання земель та зростання населення.

3

35-40 років

У випадку збереження сучасних тенденцій у землекористуванні та темпів демографічного розвитку, резервного земельного фонду вистарчить людству тільки на цей період.

4

Майбутнє

Необхідність кардинальних змін у підходах до землекористування для забезпечення сталого розвитку.

Необхідність вивчення земельних ресурсів

Всебічне вивчення

Необхідність глибокого дослідження земельних ресурсів.

1

Розуміння значення

Усвідомлення ролі земель у всіх сферах життя людини.

2

Забезпечення безпеки

Охорона земель як запорука продовольчої, економічної та екологічної безпеки.

4

Пропагування охорони

Поширення ідей всебічної охорони продуктивних земельних угідь.

3